

Sygn. akt III CZP 17/17

UCHWAŁA

Dnia 9 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzczak

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Jóskowiak

w sprawie z powództwa Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego w K.

przeciwko B. C.

o zapłatę,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 9 czerwca 2017 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Okręgowy w S.

postanowieniem z dnia 24 stycznia 2017 r., sygn. akt II Ca .../16,

"Czy przerwa biegu przedawnienia spowodowana złożeniem wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu przez wierzyciela będącego bankiem odnosi skutek wobec cesjonariusza tej wierzytelności niebędącego bankiem?"

podjął uchwałę:

Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia objętego tym tytułem wobec cesjonariusza niebędącego bankiem.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 lutego 2016 r. Sąd Rejonowy w S. oddalił powództwo Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w K. o zapłatę kwoty 14318,93 zł.

Sąd ustalił, że roszczenie o zapłatę tej kwoty było dochodzone na podstawie umowy kredytu zawartej dnia 24 sierpnia 2010 r. między pozwaną i [...] Bankiem S.A. Ponieważ pozwana nie spłaciła kredytu zgodnie z postanowieniami umowy, Bank wystawił bankowy tytuł egzekucyjny (dalej także jako: „BTE”). Dnia 14 stycznia 2013 r. Sąd Rejonowy nadał temu tytułowi klauzulę wykonalności. Na tej podstawie dnia 15 marca 2013 r. Bank złożył wniosek o wszczęcie egzekucji. Następnie, na podstawie umowy cesji z dnia 4 czerwca 2014 r. dochodzona wierzytelność została przeniesiona przez Bank na powoda. Bank poinformował o dokonanej cesji pozwaną, składając następnie dnia 13 sierpnia 2014 r. do komornika wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego, w związku z dokonanym przelewem wierzytelności. Postępowanie to zostało umorzone dnia 11 września 2014 r.

Pozwana B. C. podniosła zarzut przedawnienia. Sąd Rejonowy, odnosząc się do tego zarzutu, zauważył, że z zasady skutek przerwania biegu terminu przedawnienia może wywołać zarówno złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, jak i wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Niemniej jednak w związku z umorzeniem postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela, jakim był Bank, żadna z tych czynności ostatecznie nie wywołała tego skutku (stosownie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14 (OSNC 2015, nr 12, poz. 137). Równocześnie, ponieważ powodowy fundusz sekurytyzacyjny musiał samodzielnie uzyskać tytuł egzekucyjny dla dochodzonego roszczenia, nie mógł on kontynuować egzekucji wszczętej przez Bank, a tym samym, przesłanki przerwy biegu przedawnienia muszą być ustalane w stosunku do niego osobno. W konsekwencji, biorąc pod uwagę, że powództwo zostało wniesione dnia 30 lipca 2014 r., a trzyletni

termin przedawnienia upłynął dnia 6 lipca 2014 r., zdaniem Sądu Rejonowego zarzut przedawnienia został podniesiony skutecznie.

Rozpoznając apelację, Sąd Okręgowy w S. powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w zagadnieniu prawnym przytoczonym na wstępie. Zagadnienie to sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy przerwa biegu przedawnienia wywołana złożeniem wniosku o nadanie klauzuli wykonalności BTE może rozciągać się także na nabywcę wierzytelności, który nie był uprawniony do posługiwania się tym „instrumentem” w obrocie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kwestia, do której w istocie sprowadza się przedstawione zagadnienie prawne - a zatem pytanie o możliwość korzystania przez nabywcę wierzytelności, który sam nie mógł posługiwać się BTE, z przerwy biegu przedawnienia wynikającej z podjęcia czynności procesowych na podstawie tego tytułu - została już rozstrzygnięta w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Kluczowe znaczenie z tego punktu widzenia ma uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16, (OSNC 2017, Nr 5, poz. 55), której wnioski zostały następnie podzielone przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 października 2016 r., III CZP 60/16 (nie publ.). Orzeczenia te nie dają bezpośredniej odpowiedzi na pytanie postawione przez Sąd Okręgowy w S., wyrażają jednak bardziej ogólną myśl, że przerwa biegu przedawnienia wynikająca z dokonania czynności związanych z BTE odnosi skutek wyłącznie wobec podmiotu, który mógł wystawić ten tytuł i dochodzić na jego podstawie roszczeń. W konsekwencji, o ile nabywca wierzytelności nie może posługiwać się BTE, przerwa biegu przedawnienia nie ma do niego zastosowania. Z chwilą przeniesienia wierzytelności traktuje się ją tak, jak gdyby nie miała miejsca.

Konkluzja ta została sformułowana przez Sąd Najwyższy w odniesieniu do wniosku o wszczęcie egzekucji, jako zdarzenia przerywającego bieg przedawnienia. Niemniej jednak można odnosić ją także do innych czynności procesowych, których podstawę stanowi BTE, w tym do wniosku o nadanie temu tytułowi klauzuli wykonalności.

Odnosząc się do merytorycznej warstwy przedstawionego zagadnienia godzi się zauważyć, że na poziomie ogólnym nie ulega wątpliwości, iż skutki przerwy biegu przedawnienia wywołanej przez zbywcę wierzytelności odnoszą się z zasady także do cesjonariusza. Nabywa on wierzytelność w takim kształcie, w jakim przysługiwała ona zbywcy, także pod względem „stanu” jej przedawnienia. W konsekwencji, jeżeli bieg terminu przedawnienia uległ przerwaniu, cesjonariusz – wstępując w tę samą sytuację, w której w chwili zbycia wierzytelności pozostawał cedent – zostaje objęty skutkami tej przerwy. Innymi słowy, zgodnie z ogólnym założeniem, fakt zbycia wierzytelności pozostaje z zasady bez wpływu na bieg terminów przedawnienia oraz skutki zdarzeń kształtujących ten bieg, które nastąpiły przed dokonaniem cesji. Stanowisko to, wyraził *explicite* także Sąd Najwyższy w uzasadnieniach powołanych orzeczeń, tj. uchwały z dnia 29 czerwca 2016 r. (III CZP 29/16) i postanowienia z dnia 26 października 2016 r. (III CZP 60/16).

Na przeszkodzie temu pogładowi nie stoi ograniczenie skutków przerwy biegu przedawnienia, która następuje na podstawie art. 123 § 1 pkt 1 k.c. do przedmiotowych i podmiotowych granic czynności wymienionych w tym przepisie. Takie rozwiązanie prawne, reprezentowane konsekwentnie w literaturze i orzecznictwie zakłada, że skutki czynności przerywających bieg przedawnienia powinny następować w ramach relacji prawnej, w której czynności te zostały dokonane (np. między wierzycielem egzekwującym i dłużnikiem egzekwowanym) oraz w odniesieniu do przedmiotu, którego czynności te dotyczyły (np. w razie egzekwowania jedynie części roszczenia z danego tytułu). Oznacza to zwłaszcza, że przerwa biegu przedawnienia nie obejmuje innych osób, które mogłyby podnieść zarzut przedawnienia w stosunku do określonego roszczenia (np. dłużników solidarnych), o ile nie uczestniczyły one w dokonaniu czynności (np. nie zostały pozwane wspólnie z innym dłużnikiem).

Powyższe rozwiązanie prawne jednakże nie oznacza, by skutki omawianych czynności, z perspektywy biegu przedawnienia, ograniczały się wyłącznie do osób, pomiędzy którymi została dokonana jedna z tych czynności. W razie zmiany podmiotu w zobowiązaniu - np. w wypadku cesji, której skutków dotyczy przedstawione zagadnienie - nowy podmiot wstępuje w miejsce dotychczasowego wierzyciela, przyjmując na siebie wszystkie skutki czynności wymienionych w art.

123 § 1 pkt 1 k.c., których stroną był jego poprzednik prawny. Nie ulega wątpliwości, że pogląd ograniczający przerwę biegu przedawnienia wyłącznie do relacji *inter partes* tych czynności ma jedynie na celu zawężenie tego skutku do osób, w stosunku do których czynności te w istocie zmierzały do „dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia” w rozumieniu art. 123 § 1 pkt. 1 k.c. - nie zaś do ich następców prawnych.

Reguły te nie mają jednak zastosowania do przerwy biegu przedawnienia, która została spowodowana dochodzeniem roszczenia na podstawie BTE. Stanowisko Sądu Najwyższego w tym zakresie zostało sformułowane wprost w powołanej uchwale z dnia 29 czerwca 2016 r. (III CZP 29/16). Przyjęto w niej, że w razie cesji wierzytelności przerwa biegu przedawnienia wywołana złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji na podstawie tego dokumentu zachowa swój skutek wyłącznie wobec tych cesjonariuszy, którzy sami mogliby posłużyć się bankowym tytułem egzekucyjnym. W pozostałych sytuacjach przerwę biegu przedawnienia uznaje się za niebyłą, zatem bieg terminu przedawnienia w stosunku do nabywcy wierzytelności określa się na zasadach ogólnych. Na wyjątkowy charakter BTE z tego punktu widzenia zwrócił także uwagę Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanego postanowienia z dnia 26 października 2016 r. (III CZP 60/16). Jak stwierdzono, w wypadku tego tytułu należy przyjąć wyjątek od zasady ogólnej, zgodnie z którą nabywca wierzytelności przejmuje ją w takiej postaci, w jakiej przysługiwała ona zbywcy. Jeżeli podstawę przerwy biegu przedawnienia stanowiła czynność związana z BTE, skutki tej przerwy powinny zostać uzależnione od charakteru podmiotu, który nabył wierzytelność. Może on powołać się na przerwanie biegu przedawnienia przez cedenta jedynie wówczas, gdy sam mógłby posłużyć się w obrocie BTE. Przemawiają za tym stanowiskiem zarówno względy konstrukcyjne, jak i aksjologiczne, zasadnicze założenie, że bankowy tytuł w tym egzekucyjny, będąc szczególnym przywilejem, dostępnym jedynie wybranej grupie wierzycieli, nie może być stosowany w nadmiernie szerokich granicach, tj. służyć także innym podmiotom, którym ustawodawca nie przyznał możliwości posłużenia się tym instrumentem. Założenie to wzmacnia także argumentacja konstytucyjna, oparta na uznaniu przez Trybunał Konstytucyjny regulacji BTE za sprzeczną z konstytucją (wyrok TK z dnia 14 kwietnia 2015 r., sygn. P 45/12,

Dz.U.201, poz. 559). Orzeczenie to stanowi dodatkowy, silny argument za ujmowaniem wszelkich skutków BTE w wąskich granicach i ochronie tym samym w możliwie szerokim zakresie wartości konstytucyjnych, na które powołał się Trybunał.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie.

kc

jw